

Mälestusmärgi avasid Türgi kaitseminister Vecdi Gönül (paremal) ja Urmas Tamm.

2 x Teet Suur

Türklased austasid hukkunud sõdureid

Türgi kaitseminister Vecdi Gönül ütles eile Türgi sõjaväekalmistu avamisel Rakveres, et siin puhkavad sõdurid on sängitatud sõprade juurde, neile püstitatud monument on aga kahe riigi vahelise sõpruse sümbol.

Andres Pulver
andres.pulver@virumaateataja.ee

Eile keskpäeval avati Rakveres Tõrma kalmistul Türgi sõjaväekalmistu ja mälestusmärk 1877-1878. aasta Vene-Türgi sõjas vangi langenud ning Eesti pinnal surnud Türgi sõdurite.

Türgi kaitseminister Vecdi Gönül ütles, et Vene-Türgi sõjas toodi Eestisse Osmani riigi 430 vangi langenud sõdurit, kellest mõned siin ka surid.

“Arhiivimaterjalid on tunnistuseks, et pärast meie sõdurite Eestisse toomist tegid kohalikud võimud kõik endast oleneva, et kaitsta neid niisuguste selle aja raskete tingimuste eest nagu haigused ja külm ning matuda neid heades tingimustes,” lausus Türgi kaitseminister.

Langenud toovad sõpruse

Türgi suursaadik Fatma Sule Soysal ütles, et talle on võimalus viibida sõjaväekalmistu ja mälestusmärgi avamisel väga suur au.

“Kui ma 2005. aasta detsembris pärast Türgi suursaadikuks määramist Eestisse saabusin, kuulsin jutte Türgi sõja-

väekalmistust Eestis ja hakkasin seda teemat uurima,” lausus suursaadik.

Mälestusmärgi sünniloos on oluline osa Eesti tatari kogukonna Rakverest pärit juhil Timur Šaripovil, põhilise uurimistöo Türgi sõjavangide elust Eestis ja Rakveres tegi Virumaa Muuseumide teadusdirektor Oliver Pagel.

“Türgi on meie jaoks kaugel ja eksootiline riik ning külalisi sellelt maalt ei kohta siin just sageli,” rääkis Lääne-Viru maavanem Urmas Tamm. Maavanem lisas, et Türgiga on meil ühiseid huviseid näiteks NATO. Otseselt kokkulepitult vurasid hetkel, kui maavanem sellest rääkis, maanteel mööda Eesti kaitseväge autod.

Türgi kaitseminister Vecdi Gönül arvas, et sõduritel, kes on sängitatud võõrasse mulda, võib hiljem olla oma osa ka riikidevahelises sõpruses. Tema hinnangul ilmestavad seda kõige paremini Türgi omaaegse

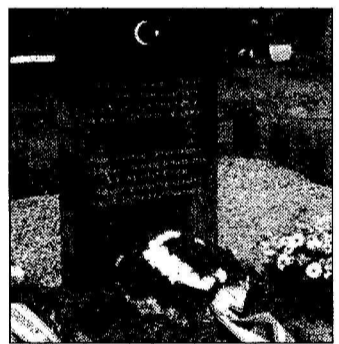
“Usume, et siin puhkavad sõdurid on sängitatud sõprade juurde.”
Vecdi Gönül

presidendi Mustafa Kemal Atatürki lausunud sõnad Gallipoli lahingus langenud sõdurite auks: “Nendele kangelastele, kes valasid oma verd ja kaotasid elu. Te olete sängitatud sõbraliku riigi pinda. Seetõttu puhake rahu. Nüüd lamate külge külge kõrval Mehmetidega. Emad, kes te saatsite oma pojad teele kaugelel maadelt, pühkige pisarad.”

le, kes valasid oma verd ja kaotasid elu. Te olete sängitatud sõbraliku riigi pinda. Seetõttu puhake rahu. Nüüd lamate külge külge kõrval Mehmetidega. Emad, kes te saatsite oma pojad teele kaugelel maadelt, pühkige pisarad.”

Koostöö sümbol

Esimest korda jõudis idee Rakveresse sõjavangis hukkunud türklastele mälestusmärk püstitada avalikkuseni tänavu veebruaris. Suursaadik Fatma Sule Soysali sõnul toetasid Rakvere ametivõimud igati plaani

rajada just siia Rakveres ja mujal Eestis haiguste, külma ja muude raskete tingimuste tõttu hukkunud sõdurite mälestuspaik.

Umbes 150 Türgi sõjavangi viibis Rakveres 1878. aasta suvel, nad olid majutatud Tallinna 3 asunud kasarmusse, hoonesse, kus praegu asub Rakvere näitustemaja.

“Usume, et siin puhkavad sõdurid on sängitatud sõprade juurde,” lausus Türgi kaitseminister Vecdi Gönül.

“Ning see monument, mis aitab hoida meie sõdurite mälestust, on ühtlasi ka meie kahe riigi vahelise sõpruse ja koostöö sümboliks,” lisas ta.

Monumendi kõrvale masti heisati Türgi lipp. Rakvere linnavolikogu esimees Mihkel Juhkami ütles, et praegu pole veel selge, kes monumenti hooldama hakkab, küll aga lepi türklastele kokku, et pidevalt Türgi lipp kalmistule lehvima ei jää.

“Meil lihtsalt pole võimalust tagada lipuvalvet,” põhjendas Juhkami.

Lisades, et kindlasti heistatakse Türgi lipp sinna olulistel tähtpäevadel. Küll tegi Juhkamile heameelt, et türklaste mälestusmärgi rajamine aitas kaasa ühe seni suhteliselt räämas olnud kalmistunurga kordasaamisele.